

## Muistio VI kokous

# Kokousmuistio

Parlamentaarinen työryhmä valmistelemaan vaalialuemalli eduskuntavaalien suhteellisuuden parantamiseksi

**VI kokous**  
**26.11.2024 kello 13-15**  
**Hallituskatu 3, kh. Hjelt. Helsinki.**

## Asialista

### 1 Kokouksen avaus ja osallistujien toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen ajassa 13.11.

Todettiin läsnäolijat:

Timo Elo (pj)

Antti Siika-Aho

Fredrik Guseff

Harri Vuorenpää

Mikko Rekimies

Anna Mäkipää

Anna Moring

Mikkel Näkkäläjärvi (saapui 13:36)

Lauri Tarasti

Juha Ylisalo (Elina Kestilä-Kekkosen sijaan)

Arto Jääskeläinen

Tuomas Rekola (siht.)

Iida Sunell (siht.)

#### Postiosoite

#### Postadress

Oikeusministeriö  
PL 25  
FI-00023 Valtioneuvosto  
Finland

#### Käyntiosoite

#### Besöksadress

Eteläesplanadi 10  
00130 Helsinki  
Finland

#### Puhelin

#### Telefon

0295 16001  
Internat.  
+358 295 16001

#### Faksi

#### Fax

09 160 67730  
Internat.  
+358 9 160 67730

#### S-posti, internet

#### E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi  
www.oikeusministerio.fi  
www.justitieministeriet.fi

## **2 Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen. (liite 1)**

Edellisen kokouksen muistio hyväksyttiin.

## **3 Professori emeritus Heikki Paloheimon muistio vaalijärjestelmien kansainvälisestä vertailusta.**

Työryhmän sihteeri Tuomas Rekola kertoi muistiosta lyhyesti.

Puheenjohtaja Timo Elo tiedusteli mahdollisia kommentteja työryhmän jäseniltä. Koska kommentteja ei tullut, päätettiin muistio merkitä tiedoksi.

## **4 Työryhmän loppuraportin luonnoksen käsittely**

Sihteeri Tuomas Rekola esitteli työryhmälle liitteenä toimitetun luonnoksen loppuraportista.

Lauri Tarasti totesi, että vaalialuemallin myötä syntyy maahan kaksi erilaista vaalijärjestelmää. Lopputulos olisi nykymalliin verrattuna monimutkainen ja vaikeasti ymmärrettävä. Lapista tulisi valituksi jatkossakin kuusi edustajaa, olisi vaalialueen tulos mikä tahansa.

Arto Jääskeläinen yhtyi Tarastin puheenvuoroon ja täydensi vaalialuemallin osalta, että paras vaalialuemalli olisi yksi valtakunnallinen vaalialue sisältäen äänikynnyksen, jolloin vaalipiirijako voisi periaattessa olla mikä tahansa.

Antti Siika-aho vetosi sen puolesta, että työryhmän luonnostelema lopputulema jätettäisiin viemättä eteenpäin tällaisenaan. Siika-aho totesi, ettei kaksoisjärjestelmä ole optimaalisin ratkaisu myöskään perustuslain ja näkökulmasta.

Mikko Rekimies totesi työryhmän olleen koko ajan yksimielisiä siitä, että Lapin vaalipiirin tilanteeseen on löydettävä ratkaisu. Rekimies tiedusteli, että mikä olisi vaihtoehtoinen ratkaisu ongelmaan, mikäli nykyistä mallia ei lähdetä viemään eteenpäin.

Puheenjohtaja Timo Elo huomautti, että työryhmän toimeksiantona on selvittää juuri vaalialuemallia.

Fredrik Guseff korosti, että vaikka Lapin tilanteen ongelmallisuus on nähty jo kauan, niin ratkaisut siihen ovat olleet vähissä. Vaikka kaksoismalli ei ole optimi, niin sitä voidaan pitää minimikompromissina ongelman ratkaisemiseksi.

Antti Siika-aho tiedusteli, miksei vaihtoehtoisia malleja ole lähdetty valmistelemaan. Siika-aho huomautti, että esimerkiksi vaalikauden 2007-2011 aikana valmisteltu malli sai laajaa kannatusta, vaikkakin se toki vaatisi päivitystä. Kompromissi ei ole sitä, että valitaan huonoista vaihtoehdoista vähiten huono.

Puheenjohtaja Timo Elo totesi, että vaikka ratkaistavia kysymyksiä on vielä jäljellä, niin työryhmän tulisi löytää vaalialuemalliin ratkaisu hallitusohjelmakirjauksen perusteella.

Mikko Rekimies kommentoi, että asiaan on saatava jokin ratkaisu.

Puheenjohtaja Timo Elo korosti uudelleen, että ryhmän tehtävä ja mandaatti on luoda paras mahdollinen vaalialuemalli. Muualla voidaan käsitellä sitä, onko muita parempia malleja olemassa. Elo huomautti, että vaikka kahden järjestelmän mallissa on omat ongelmansa, huonoin mahdollinen ratkaisu on jättää ongelma kokonaan ratkaisematta.

Mikkel Näkkäläjärvi totesi, että hänen puolueessaan tunnustetaan ongelman suuruus ja se, että jokin ratkaisu on saatava. Näkkäläjärvi kertoi puoluehallituksen vielä tutustuvan nyt käsittelyssä olevaan malliin ja antavan lopullisen kantansa seuraavaan kokoukseen.

Anna Mäkipää korosti tärkeinnän näkökulman olevan se, että äänestäjien yhdenvertaisuutta on parannettava ja näin ollen Lapin tilanteeseen on löydettävä ratkaisu.

Juha Ylisalo huomautti, että kuusi paikkaa on mahdotonta jakaa alueellisesti yhtä tasaisesti kuin 40. Vaikka malli ei siis korjaakaan erisuuruisten vaalipiirien ongelmaa kokonaisvaltaisesti, se silti mahdollistaa ehdokkaan läpipääsyn vaatimattomammalla kannatuksella.

Lauri Tarasti korosti, ettei ongelma ei ratkea kokonaan, sillä Lapin vaalipiirin ehdokaspaikkojen lukumäärä pysyy samana. Malli toki helpottaisi ehdokkaiden läpimenoa, mutta Lapilla olisi silti jatkossakin vain kuusi paikkaa.

Anna Mäkipää huomautti, että Lapin kysymyksestä puhuttaessa myös yhden vaalialueen malli on pyörinyt keskusteluissa mukana. Mäkipää tiedusteli, olisiko yhden vaalialueen mallista mahdollista puhua lisää. Tätä tukisivat myös kokouksessa kuullut voimakkaat asiantuntijapuheenvuorot.

Arto Jääskeläinen totesi yhden teoreettisen vaihtoehdon olevan, että Oulun ja Lapin vaalipiirit yhdistettäisiin sekä Uudenmaan vaalipiiri jaettaisiin kahtia. Jääskeläinen arvioi, ettei alueellinen edustavuus Lapissa loppuisi, vaikka vaalipiirit yhdistettäisiin.

Antti Siika-aho kommentoi, ettei työryhmällä toki ole mandaattia tehdä muuta kuin mitä hallitusohjelmakirjauksessa on todettu. Siika-aho lisäksi huomautti, että hallituksella on vielä mahdollisuus kehittää jotain muuta pohjaa ongelman ratkaisuksi, ja esimerkiksi koko maan vaalitavan uudistamista voidaan viedä eteenpäin vielä tämänkin hallituskauden aikana.

Puheenjohtaja Timo Elo totesi, että työryhmä voi miettiä, halutaanko loppuraportin alkuun kirjoittaa lyhyesti vaihtoehtoisista malleista tai ainakin todeta niiden olemassaolo. Lisäksi Elo huomautti, että vaikka vaalipiirien yhdistäminen ja yhden vaalialueen malli ovat myös ratkaisuja ongelmaan, niin toimeksiannossa on nimenomaisesti toivottu vaalialuemallin käyttöönoton selvittämistä.

Lauri Tarasti painotti uudemman kerran, että vaikka nykyisen vaalialuemallin mukana äänikynnys laskisi neljään prosenttiin, ei Lappiin tule lisää paikkoja.

Puheenjohtaja Timo Elo tiedusteli työryhmältä, viedäänkö vaalialuemalli loppuraporttiin vaihtoehtona.

Juha Ylisalo huomautti, että toki uuden laskentatason tuominen monimutkaistaa vaalijärjestelmään. Kansainvälisesti on kuitenkin olemassa vielä monimutkaisempia järjestelmiä, jotka käyvät ilmi myös Heikki Paloheimon paperista. Ylisalo huomautti myös, että tärkeintä järjestelmässä on sen läpinäkyvyys, jotta kiinnostuneilla kansalaisilla on mahdollisuus selvittää tarkemmin, miten järjestelmä toimii.

Puheenjohtaja Timo Elo tiedusteli, onko loppuraportin osioihin 1 tai 2 kommentoitavaa.

Anna Moring totesi, että 2. luvun alussa todetaan hallitusohjelmakirjaus, jonka pohjalta työtä on lähdetty tekemään. Moring lisäsi, että kaikki vaihtoehdot esimerkiksi jakaa ja yhdistää vaalipiirejä oltaisiin toki voitu ottaa käsittelyyn, mutta tälle ei ole annettu hallitusohjelmakirjauksessa mahdollisuutta.

Puheenjohtaja Timo Elo tiedusteli, onko osioon 3 kommentoitavaa.

Anna Mäkipää tiedusteli, että miten sääntelyllä voidaan turvata se, ettei päätöksenteolla hidasteta vaalialueiden luomista.

Mikko Rekimies huomautti, että tasa-arvon vuoksi on määriteltävä kynnys sille, milloin vaalialuemalli otetaan voimaan vaalipiireissä.

Antti Siika-aho totesi kahden järjestelmän mallin sekavoittavan asioita ja luovan lisää pohdittavia kysymyksiä.

Mikko Rekimies totesi, että mikäli kynnys päätetään ja säädetään heti, ei vaalialuiden luomista tarvitsisi enää jatkossa pohtia.

Arto Jääskeläinen huomautti, että vaalialuemallista tulisi säätää kaksiosaisesti. Perustuslain 25 pykälään tulisi lisätä maininta siitä, että mikäli vaalipiirin paikkamäärä tippuu tietyn rajan alle, niin vaalipiiri yhdistetään jonkin toisen vaalipiirin kanssa vaalialueeksi. Lisäksi vaalilaissa tulisi säätää siitä, minkä toisen vaalipiirin kanssa se muodostaisi vaalialueen. Jääskeläinen korosti, että alueiden muodostumisen tulisi olla etukäteen selvää.

Fredrik Guseff huomautti, että keskustelua on käyty vain Lapin ja Oulun vaalipiirien haasteista, mutta ei Satakunnasta. Guseff totesi, että helpointa olisi määrittää vaalialueen syntyvän silloin, kun jonkin vaalipiirin paikkamäärä tippuu alle seitsemän. Muuten tilanne voi olla se, että kun vaalialuemalli otetaan vuonna 2031 käyttöön, niin Satakunnan paikkamäärä on jo tippunut seitsemään.

Puheenjohtaja Timo Elo totesi olevansa Guseffin kanssa samaa mieltä siitä, että raja-arvo tulisi asettaa seitsemään. Lisäksi Elo huomautti, että kun raja-arvo asetetaan, niin vaalialue muodostuisi välittömästi vaalipiirin paikkamäärän tippuessa raja-arvon alle, ja malli olisi tällöin välittömästi käytössä.

Arto Jääskeläinen korosti, että kun raja-arvo on asetettu, niin kaikkien tiedossa on jo valmiiksi se, mitä tulee tapahtumaan vaalipiirin paikkamäärän laskiessa. Tällöin odotettaisiin vain väestöluvun tippumista tietyn pisteen alle.

Puheenjohtaja Timo Elo tiedusteli, ovatko kaikki samaa mieltä siitä, että vaalialuemallin tulisi muodostua automaattisesti, mikäli tietty raja-arvo saavutetaan.

Anna Mäkipää totesi ennakoitavuuden olevan tärkeää, jotta kaikki valmiiksi tietävät, mitä tulee tapahtumaan. Mäkipää myös huomautti, että yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää, että vaalialue saadaan mahdollisimman nopeasti käyttöön.

Puheenjohtaja Timo Elo totesi, että työryhmä vaikuttaisi olevan samaa mieltä siitä, että vaalialuemalli otettaisiin välittömästi käyttöön paikkamäärän tiputtua. Puheenjohtaja Elo tiedusteli, ovatko muutkin työryhmän jäsenet sen kannalla, että raja-arvo kulkisi alle seitsemässä edustajassa.

Mikko Rekimies totesi puolueensa kannattavan alle kahdeksan edustajan raja-arvoa.

Anna Moring totesi olevansa alle kahdeksan kannalla.

Harri Vuorenpää totesi myös olevansa myös alle kahdeksan kannalla.

Mikkel Näkkäläjärvi kommentoi, että hän voi ottaa asiaan kantaa vasta viimeisessä kokouksessa.

Puheenjohtaja Timo Elo tiedusteli mielipiteitä menetelmästä ja jakotavasta.

Arto Jääskeläinen kertoi suosittelevansa kaksoissuhteellisuusmenetelmää.

Juha Ylisalo kertoi olevansa myös kaksoissuhteellisuusmenetelmän kannalla. Ylisalo kertoi laskeneensa suhteellisuuspoikkeamaindeksejä eri menetelmien kohdalla. Laskelmien valossa kaksoissuhteellisuusmenetelmä tuottaa suhteellisemmän lopputuloksen verrattuna esimerkiksi vertauslukujen koontaan, ja se muodostaa matemaattisesti perustellun lopputuleman.

Lauri Tarasti huomautti, että vaikka Lappi saisi jaossa 10 paikkaa, niin silti niistä neljä menee Ouluun. Vaikka ehdokkaan saama äänimäärä siis oikeuttaisi läpimenoon vaalialueella, niin valituksi ei tule enää sen jälkeen, kun vaalipiirille kuuluvat paikat on täytetty. Suhteellisuutta ei siis tapahdu enää ensimmäisen 6 paikan jälkeen.

Arto Jääskeläinen pohti, että vaalipiirien yhdistäminen saattaisi antaa lappilaisille ehdokkaille enemmän kuin kuusi paikkaa. Vaalialuemallissa paikkamäärä pysyy kuitenkin vain kuudessa.

Mikkel Näkkäläjärvi huomautti, että Lappi voi saada myös vähemmän paikkoja, mikäli vaalipiirit yhdistettäisiin.

Anna Moring korosti, että hänen puolueensa toimii Lapissa vain pienellä volyymilla, ja 14 % äänimäärän tavoittelemisen ei motivoi vaalityötä tekeviä. Näin ollen vaalialuemalli parantaisi demokratiatyön edellytyksiä.

Antti Siika-aho totesi, että mallin tulisi puolustaa koko kansan tarpeita ja olla äänestäjien hyväksi.

Mikkel Näkkäläjärvi toi esiin kysymyksen siitä, mikä on optimaalinen suhteellisuuden taso. Näkkäläjärvi huomautti, ettei optimia ole painaa tasoa mahdollisimman alas, vaan optimi on minimoida vaalipiirien välisiä eroja.

Mikko Rekimies huomautti, että pyrkimyksenä on olla luoda järjestelmä, joka on mahdollisimman tasa-arvoinen äänestäjille.

Puheenjohtaja Timo Elo korosti, että tavoitteena on luoda oikeudenmukainen malli. Lisäksi puheenjohtaja Elo tiedusteli, ehdotetaanko loppumuistiossa kaksoissuhteellisuusmenetelmää. Elo huomautti, että loppuraportissa halutaan esittää mahdollisimman yhdenmielinen malli ja ehdotus.

Antti Siika-aho tiedusteli, onko kirjallisia ehdotuksia mahdollista lähettää vielä ennen viimeistä kokousta.

Puheenjohtaja Timo Elo totesi tämän olevan mahdollista, ja kannusti työryhmän jäseniä toimittamaan kirjallisia kommentteja sihteeristölle sekä puheenjohtajalle ennen seuraavaa kokousta.

Sihteerit Tuomas Rekola kertoi, että 20.12. järjestettävässä viimeisessä kokouksessa on tarkoituksena lukea hahmoteltu loppumuistion luonnos läpi ja hyväksyä se. Eriävät mielipiteet olisi näin ollen toimitettava viimeistään päivää ennen viimeistä kokousta, jotta ne voidaan kopioida luonnoksen jatkoksi. Rekola myös huomautti, että nyt loppumuistiossa annetaan syöte jatkovalmistelulle. Rekola tiedusteli, että halutaanko tätä muotoilua muuttaa.

Arto Jääskeläinen huomautti, että loppumuistion tulisi lähinnä sisältää päälinjaukset vaalialuemallin muodosta, sillä esimerkiksi vaalilakiin tarvittavat muutokset eivät ole työryhmän käsiteltäviä. Päälinjausten perusteella vaalialuemalli voidaan viedä virkavalmisteluun, mikäli näin hallitus päättää. Jääskeläinen myös tiedusteli, saako asiantuntija jättää vaalialuemallia koskevan lausuman.

Puheenjohtaja Timo Elo kertoi, ettei näe estettä lausumalle. Puheenjohtaja Elo myös korosti, että kirjalliset ajatukset vaalialuemallista on hyvä toimittaa ennen viimeistä kokousta.

## 5 Muut asiat

Ei muita asioita.

## 6 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen ajassa 14:28.